

„Forum o raku dojke“ Serija vebinara 2021–2022

12. onlajn webinar

Datum: 15.05.2022, 17.00 – 18.00 časova

Forum o raku dojke

- **Organizator serije seminara**

Klinički odsek za onkologiju Medicinskog univerziteta u Beču

Prof. univ. dr Matijas Projser i vanredni prof. dr Rupert Barč

Univerzitetska klinika za internu medicinu I

- **U saradnji**

sa Kancelarijom saveznog kancelara, Odsekom za ženska pitanja i gospodom
saveznom ministarkom

MMag. dr Rab

Bundesministerin für Frauen,
Familie, Jugend und Integration

Zahvaljujući sredstvima Resora za ženska pitanja

Završni modul Take Home Messages

Prof. univ. dr Matijas Projser, vanredni prof. privatni docent dr Rupert Barč
Klinički odsek za onkologiju, Univerzitetska klinika za internu medicinu I, Medicinski univerzitet u Beču

Vanredni prof. privatni docent dr Rupert Barč

Specijalista interne medicine od 2008. godine

Uže specijalizovan za oblasti hematologije i onkologije od 2010.

Od 2002. godine radi na kliničkom odseku za onkologiju

2009/2010. Bolnica elizabetinskih sestara u Lincu

2017/2018. German Breast Group, Noj Izenburg, Nemačka

Rukovodilac specijalne ambulante za rak dojke

Završni modul Take Home Messages

Forum o raku dojke

Napomena

Predavanje koje sledi sadrži slike koje na neke osobe mogu imati uznemirujuće dejstvo.

Dnevni red

- Modul 1:
- Prof. mr dr Aleksandra Reš
- Skrining raka dojke – spasava li živote ili je nesvrshodan?

Šta je cilj skrininga?

- Ranije postavljanje dijagnoze kako bi se bolest otkrila u prognostički povoljnijem stadijumu
- Poboljšanje šansi za izlečenje putem manje invazivnih terapijskih metoda
- Umanjenje patnji uslovljenih bolešću i terapijom
- **Smanjenje stope smrtnosti**

Str. 3-Smernica mamarni karcinom <https://www.awmf.org/leitlinien>

Med. stručni časopis: THE LANCET – 13. April 1985.

Smanjenje stope smrtnosti od raka dojke nakon masovnog skrininga putem mamografije

Nasumično ispitivanje putem skrininga raka dojke
Radna grupa Švedskog nacionalnog odbora za
zdravlje i blagostanje

REDUCTION IN MORTALITY FROM BREAST CANCER AFTER MASS SCREENING WITH MAMMOGRAPHY

Randomised Trial from the Breast Cancer Screening Working Group of the Swedish National Board of Health and Welfare

L. TABÅR
A. GAD
L. H. HOLMBERG

C. J. G. FAGERBERG
L. BALDETORP
O. GRÖNTJÖFT

Rezultat: 31% smanjena stopa smrtnosti od raka dojke i 25% smanjena stopa ulaska u stadijum 2 ili viši kod raka dojke

Koliko je mamografija opasna? Da li kompresija ili zračenje mogu da izazovu rak dojke?

- U jednoj studiji Univerziteta u Salfordu (UK) ispitivani su različiti nacionalni skrining programi u vezi sa pitanjem koliko bi slučajeva oboljevanja od raka kod žena moglo biti prouzrokovano učešćem u mamografskom skriningu.
- Prema proračunima autora studije, u Nemačkoj 7 od 1.000.000 redovnih učesnica u mamografskom skriningu oboli od zločudnog tumora koji se dovodi u vezu sa primjenjenim zračenjem (nakon 15-20 godina).
- **Ograničenje:** Ove brojke važe samo za digitalnu mamografiju celog polja. Pretpostavlja se da su brojke u stvarnosti nešto niže, jer pri proračunima nije uzimano u obzir smanjenje gustine tkiva dojke kao posledica starosti. Ali, u istom vremenskom periodu oko 80.000 žena oboli od raka dojke koji nije prouzrokovana zračenjem.

Rizik od zračenja za efektivni vek kod nekoliko nacionalnih programa mamografskog skrininga R.M.K. M.Ali A. Ingland M.F. Mekenti C.E. Merser2 A. Tutel P. Hog
Otvoreni pristup Objavljeno: 15. marta, 2018 DOI: <https://doi.org/10.1016/j.radi.2018.02.001>

Dnevni red

- Modul 2:
- Mr Karin Izak
- Dijagnoza „rak dojke“:
Ko mi može pomoći??

Dijagnoza „rak dojke“:

- Dijagnoza „rak dojke“ najčešće zatiče žene/muškarce potpuno nepripremljenim, neočekivano usred života.
U roku od jednog minuta ta dijagnoza promeni ceo život obolelih osoba i njihovih porodica.
- Šok, egzistencijalni strahovi, depresija, nesigurnost, nada, očaj, bes, agresija, osećanja krivice, mitovi o raku – emocionalni haos/umišljanja/misli koje se vrte ukrug
- Niko ne oboljeva sam – svi članovi porodice su uključeni i na iskušenju

Ponude za savetovanja Austrijskog udruženja za pomoć protiv raka (ÖKH)

Pomoć pod jednim krovom

- Medicinske informacije i savetovanje
- Komplementarno medicinsko savetovanje
- Psihoonkološko savetovanje i praćenje u svim fazama bolesti i tokom perioda žalosti
- Rak i posao
- Savetovanje vezano za ishranu i kretanje

Efekti psihoonkološkog savetovanja Razgovor pomaže!

- Učvršćivanje komunikacije sa pacijentkinjom/pacijentom
- Bolje podnošenje terapija
- Olakšanje u podnošenju bola
- Spremnost na aktivnu saradnju kod terapijskih mera
- Poboljšanje sposobnosti opuštanja putem učenja različitih tehnika opuštanja

Dnevni red

- Modul 3:
- Mr Klaudija Altman-Pospšek
- Ja i bolest

Život s bolešću

- Mr Klaudija Altman-Pospišek: Pacijentkinja, aktivistkinja u borbi protiv raka dojke i blogerka
- Od šoka do samoopredeljenosti za život s bolešću
- Dati glas ljudima sa metastaziranim rakom dojke
- Detabuizacija
- Osnaživanje

Dnevni red

- Modul 4:
- Prof. univ. dr Kristijan Zinger
- Nasleđeni rak dojke

Nasledni rak dojke i jajnika

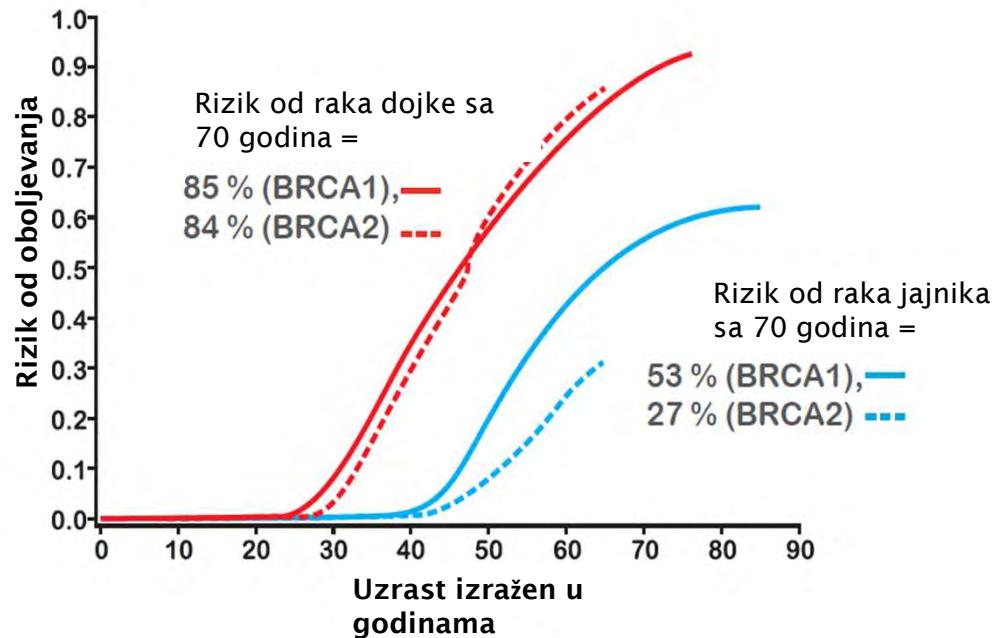
Zašto je ova tema tako važna?

- Svaka 8. žena oboli u toku svog života od raka dojke (doživotni rizik: 12,5%)
- Rak jajnika pogađa otprilike svaku 70. ženu (doživotni rizik: 1-2%)
- U određenim porodicama rak dojke i/ili jajnika se znatno češće pojavljuje („porodična dispozicija“)
- Jedna od oko 300 osoba nosi u svim svojim ćelijama promenu na genu BRCA1 ili BRCA2

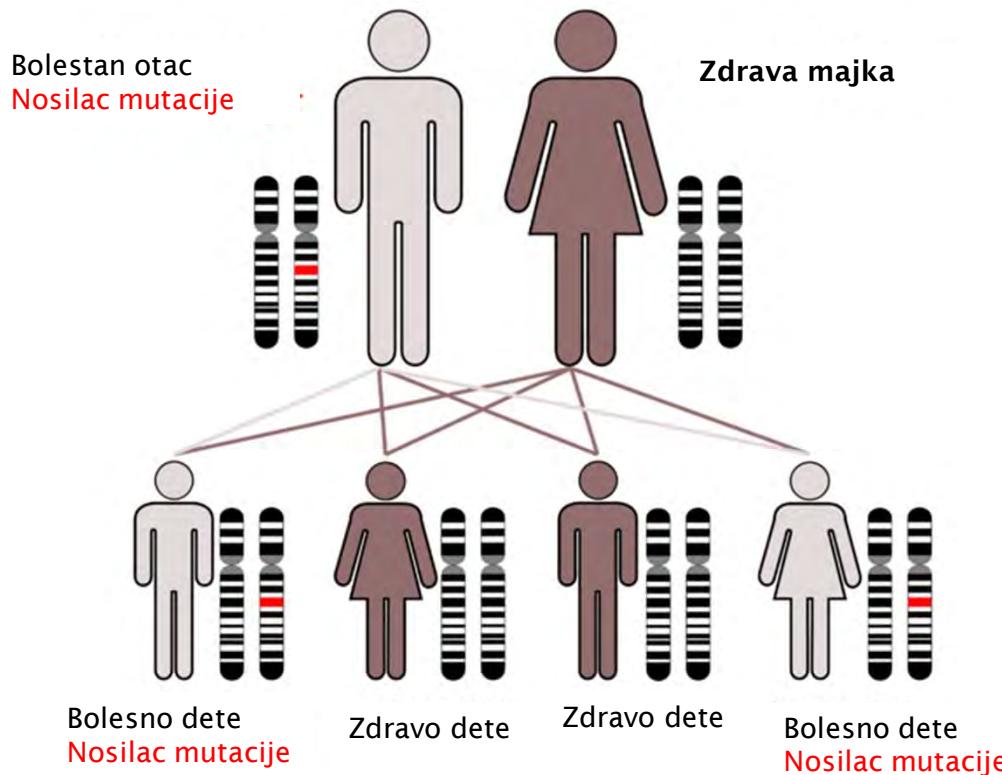
BRCA1/2 mutacija ćelija zmetne linije

Uzrast i rizik od oboljevanja

BRCA1/2 mutacija ćelija zmetne linije

Autosomalno-dominantni tok nasleđivanja

Gde mogu da dobijem dalje informacije na temu nasleđivanja raka dojke i jajnika u porodici?

Wir, das ZENTRUM für Familiären Brust- und Eierstockkrebs, informieren Sie über medizinische Hintergründe, über die Bedeutung einer genetischen Untersuchung, und über die Möglichkeiten, die sich daraus für Sie und Ihre Familie ergeben können. Außerdem finden Sie eine Hilfestellung bei der Entscheidung für oder gegen eine genetische Untersuchung.

Informationen über erblichen Brust- und Eierstockkrebs

Wenn Brust- und/oder Eierstockkrebskrankungen in Ihrer Familie häufig vorkommen, so fragen Sie sich vielleicht, ob Sie selbst, Ihre Kinder, Ihre Geschwister oder andere Familienmitglieder ebenfalls gefährdet sind. Sie möchten möglicherweise wissen: Wie groß ist das Risiko, dass in meiner

Informationen für an Eierstockkrebs erkrankte Frauen

Wenn Sie an Eierstockkrebs erkrankt sind, so fragen Sie sich wahrscheinlich, welche Behandlung in Ihrem Fall besonders wirksam ist, und wie Sie persönlich zu Ihrem Behandlungserfolg beitragen können. Sie möchten möglicherweise wissen, ob ihre Krebskrankung durch genetische Veränderungen bedingt ist, und ob Ihre Kinder, Ihre Geschwister oder andere

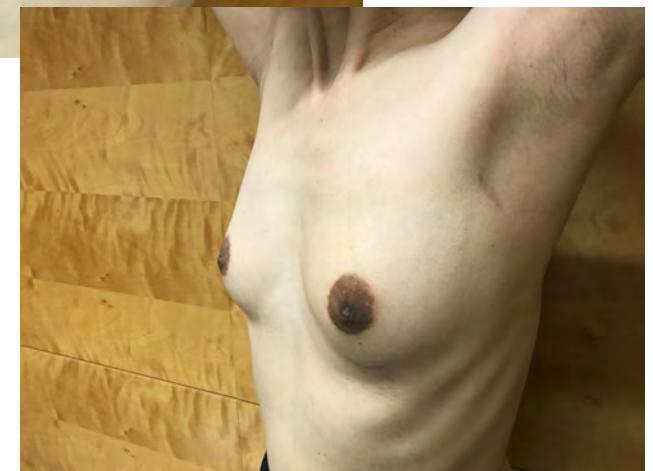
www.brustgenberatung.at

Dnevni red

- Modul 5:
- Vanredna prof. privatna docentkinja dr Rut Eksner, F.E.B.S.
- Operacija grudi

Operacija sa zadržavanjem dojki

Operacija sa zadržavanjem dojki – rezime

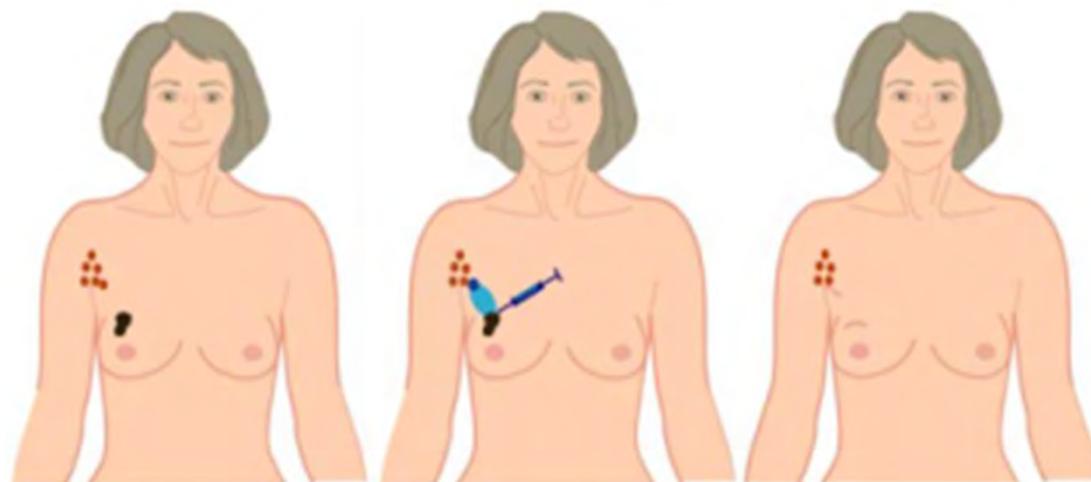

- Biopsija, klip-markiranje svih suspektnih žarišta
- Konsultacija u komisiji za tumore – eventualno sistemska neoadjuvantna terapija (biologija tumora, zadržavanje dojki)?
- Genetsko savetovanje u situacijama sa porodičnim rizikom
- Preoperativno markiranje neopipljivih žarišta
- UVEK: Zadržati dojke ako je moguće!
- Eventualna intraoperativna radiografija uzorka, zamrznutog reza da bi se osiguralo da je ceo tumor odstranjen
- Istovremeno: Operacija limfnih čvorova

Posle operacije sa zadržavanjem dojki kod zločudnih tumora neophodna je terapija zračenjem!

Operacija limfnih čvorova

- Stražarski limfni čvorovi = sentinel = prvi limfni čvorovi u visini pazuha
- Konzervativna operacija u dijagnostičke svrhe
- Markiranje patent plavom bojom ili radioaktivno ($Tc99m$)

Dnevni red

- Modul 6:
- Vanredna prof. dr Gerd Fastner, MSc
- Terapija zračenjem: zašto?

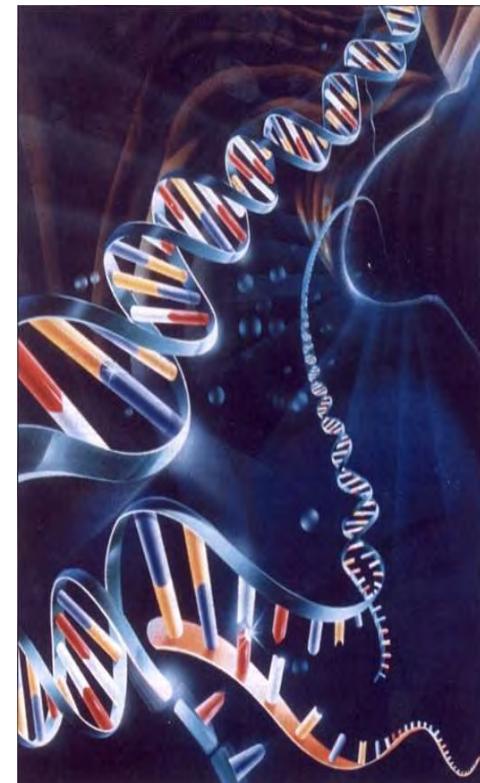

Kako deluje terapija zračenjem?

- Kod svakog zračenja pogodena je DNK (nasledna materija) ćelija
- Kod zdravog tkiva ova šteta se skoro u potpunosti popravlja u roku od jednog dana
- Tumorske ćelije izgubile su ovu sposobnost – zračenje kao „kočnica za preživljavanje ćelija tumora“

Primarni cilj: DNK

(Pojedinačni-(reversibilni) prekidi dvostrukog lanca)

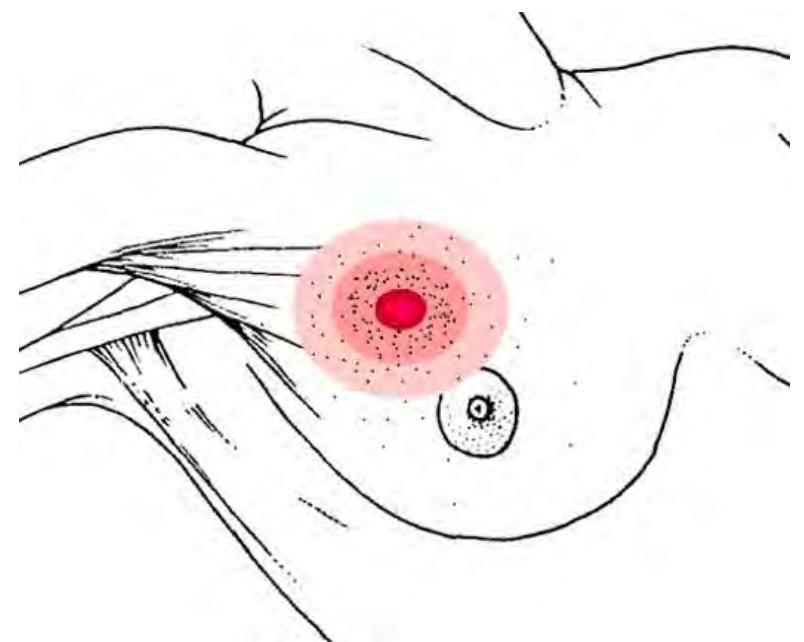
Kako deluje terapija zračenjem?

Svako zračenje je **isključivo lokalna mera**, tj. ono deluje (i „ima nuspojave“) samo na mestu zračenja.

Ali:

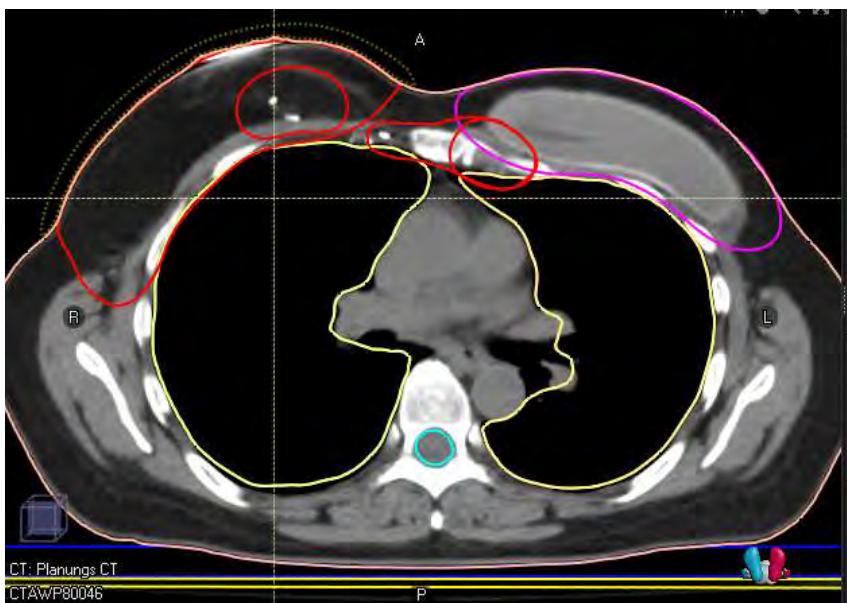
Sterilizacijom preostalih tumorskih ćelija u preostalom tkivu grudi može se preduprediti metastaziranje!

Supklinička gustina tumorskih ćelija

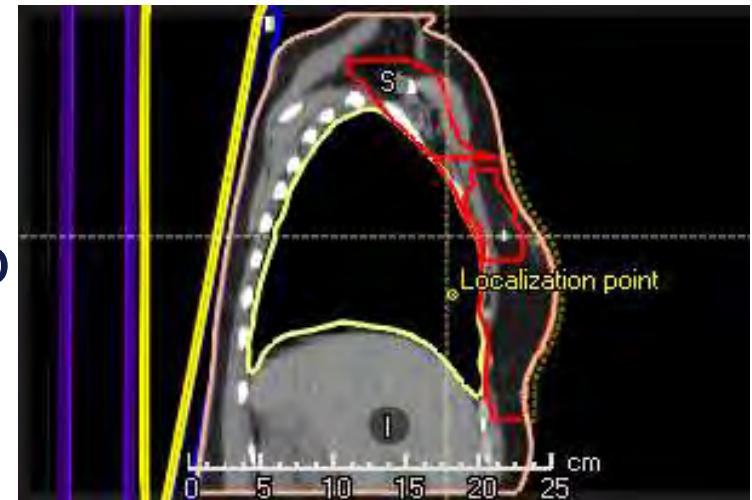

3-D planiranje

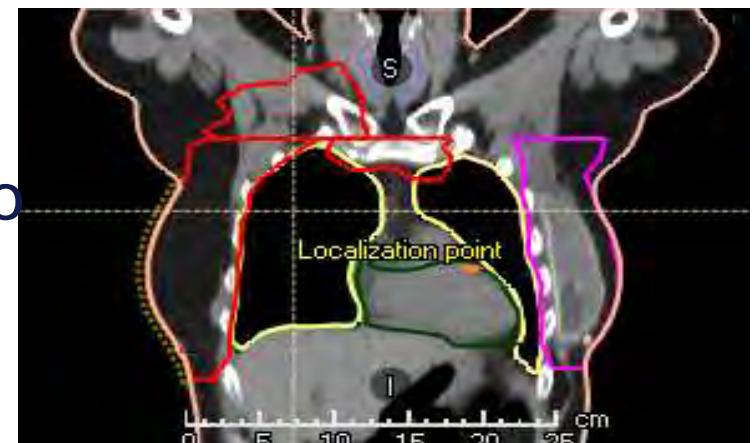
aksijalno

sagitalno

frontalno

Klinički efekat?

Sprečavanje recidiva tumora putem postoperativnog zračenja (RT)?

Kliničke studije vezane za operacije sa zadržavanjem dojki (BET) ± RT:

- BET + RT smanjuje recidive **do 75%**
- BET + RT dovodi do **povećanja stope preživljavanja**
- BET + RT ima malo nuspojava i ne utiče na kozmetički ishod

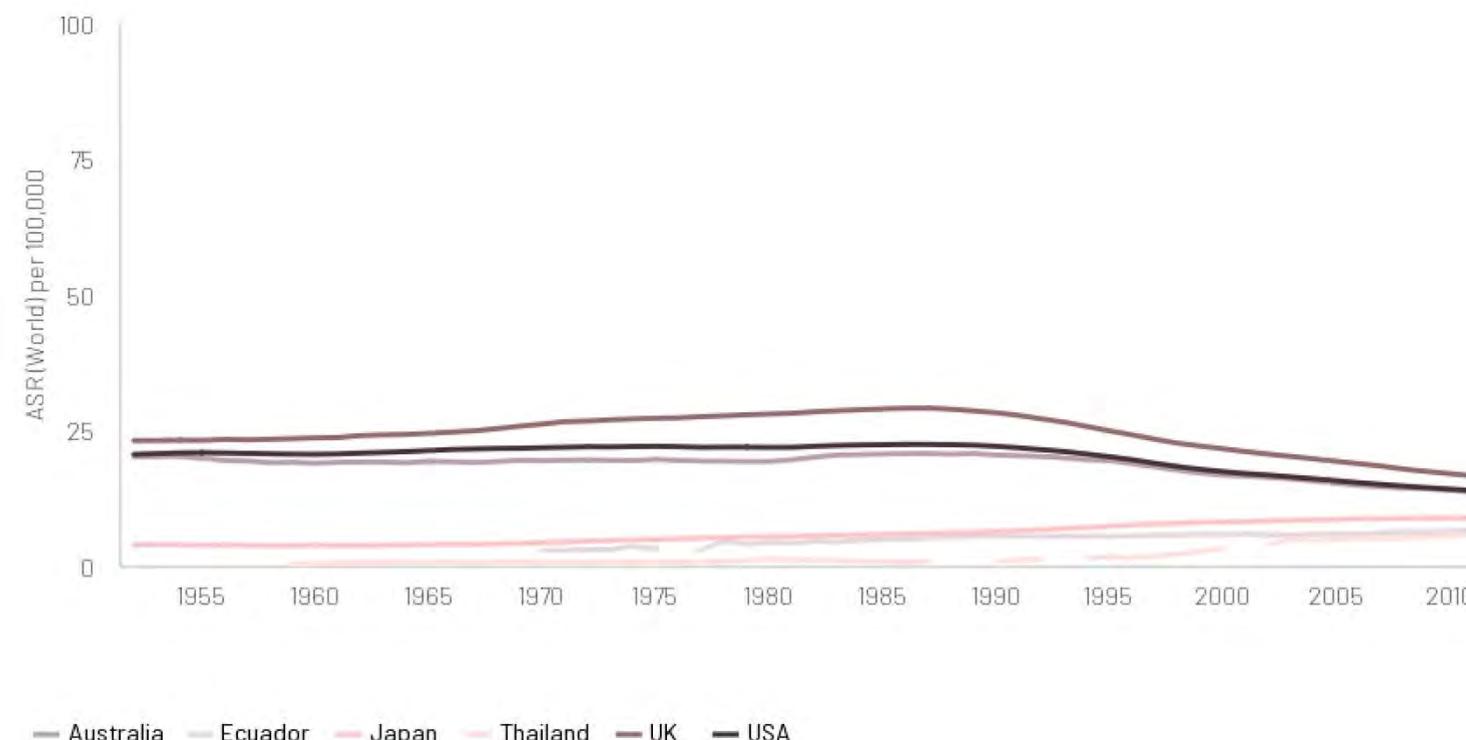
Dnevni red

- Modul 7:
- Vanredna prof. privatna docentkinja Marija Balić, MBA
- Medikamentna terapija raka dojke

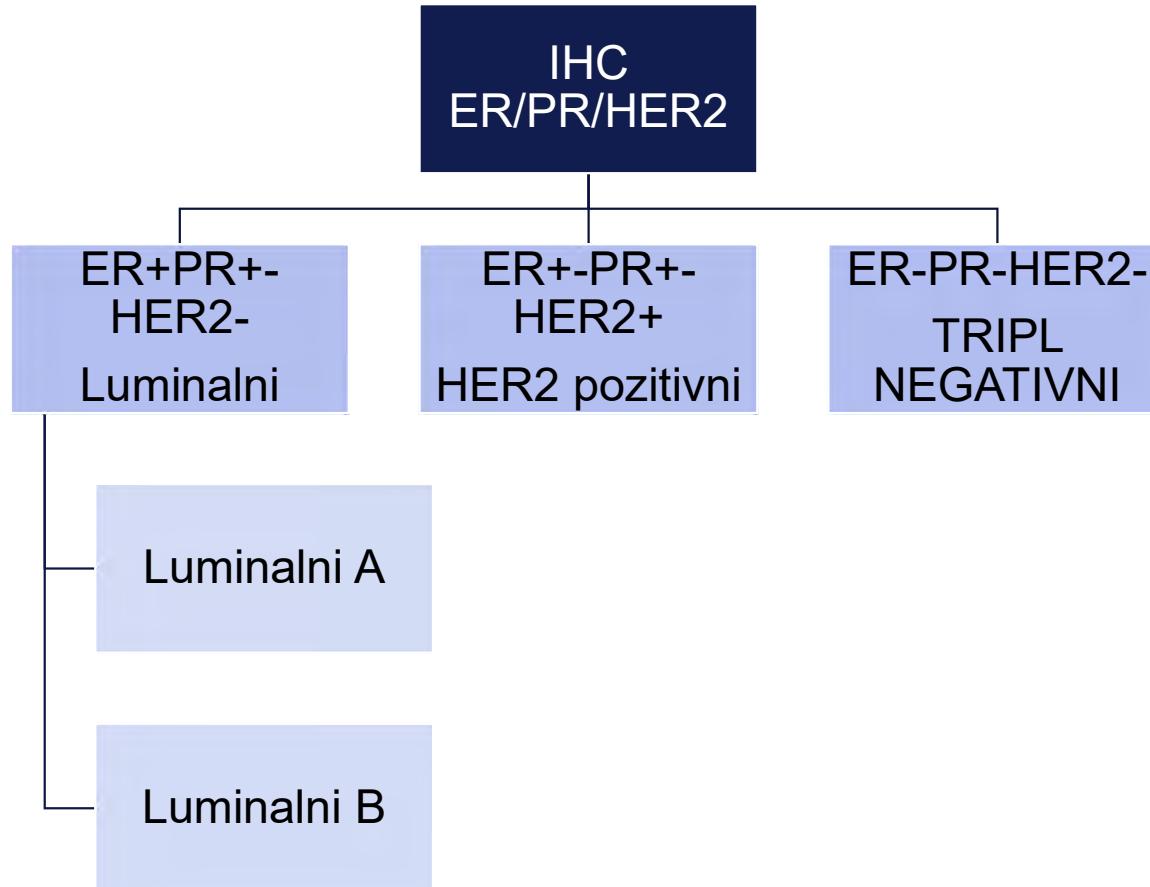
Kretanje stope mortaliteta

Female breast cancer mortality rates, all ages, 1950–2013

canceratlas.cancer.org

Intrinzični podtipovi mamarnog karcinoma

Dnevni red

- Modul 8:
- Načelnica dr Kristine Bruner
- Kliničke studije:
Šta to znači za mene?

Različite faze kliničke studije

Faza I

Lek se testira na maloj grupi pacijenata (20-60 osoba), koji više nemaju drugih terapijskih opcija

Koja **doza** pokazuje najbolje dejstvo uz prihvatljive nuspojave

Faza II

Veći broj pacijenata (50-100 osoba)

Prikupljuju se iskustva koja se tiču **nuspojava**

Faza III

Veliki broj pacijenata
100-1000 osoba (tačno definisana grupa)

Upoređivanje sa već dostupnom standardnom terapijom

Ko proverava studiju pre nego što se sa njom otpočne u centru za ispitivanje?

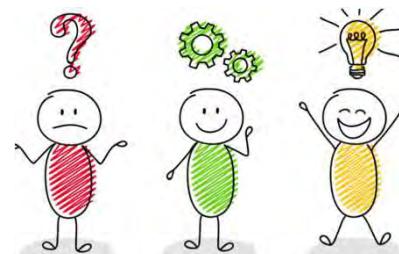
Za svaku studiju mora da postoji studijski protokol.

Tačan „plan“ kako studija treba da se odvija

Osiguranje učesnika studije

Interesovalo bi me da učestvujem u studiji, kako dalje?

1. Iscrpan razgovor sa prikladno razumljivom terminologijom
2. Objašnjavanje eventualnih rizika i očekivanih koristi
3. Uručivanje pisanih informacija pacijentu
4. Vreme za pitanja, razgovor sa izabranim lekarom/specijalistom/porodicom
5. Potpisivanje izjave o saglasnosti

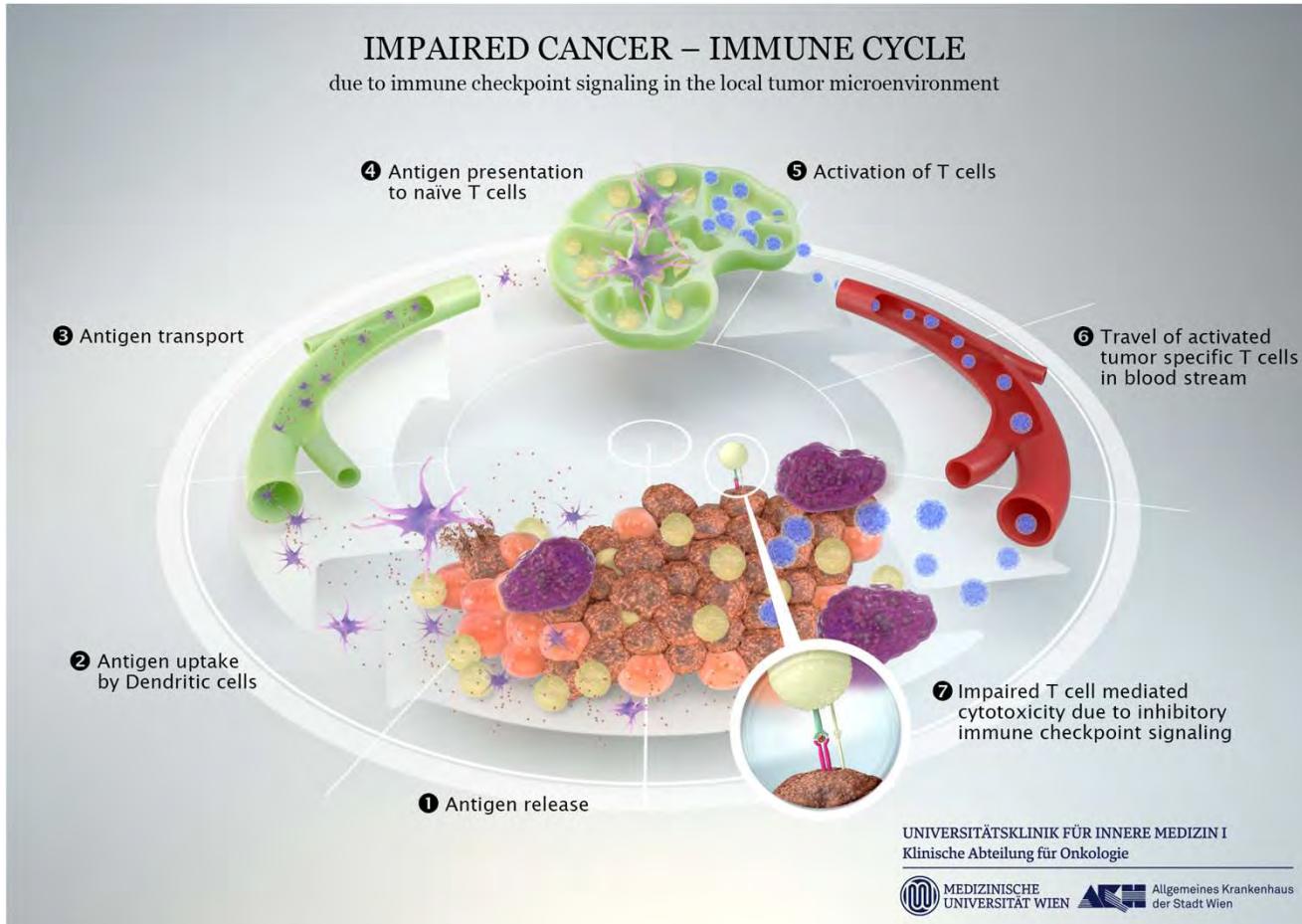

Dnevni red

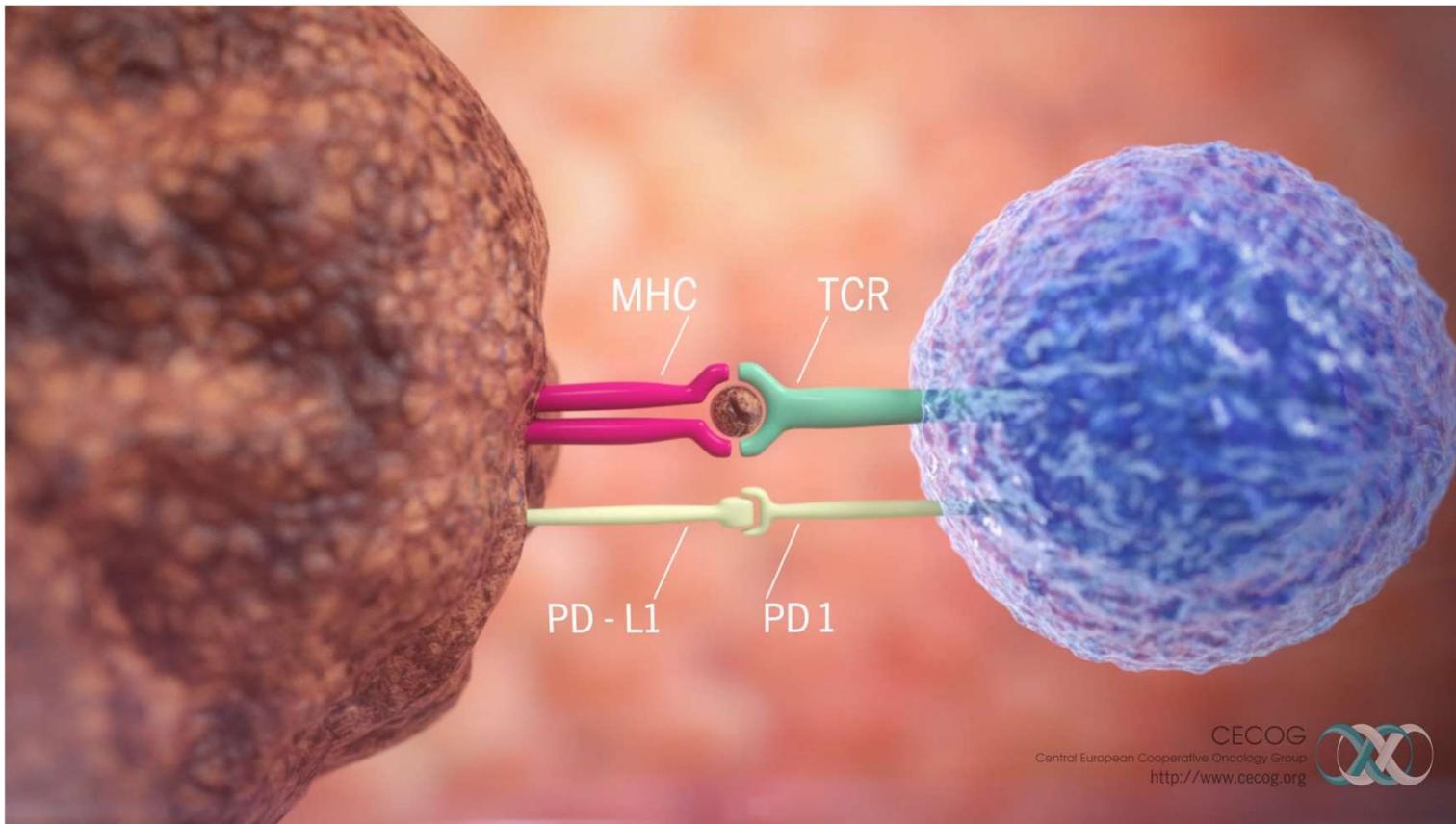
- Modul 9:
- Vanredna prof. privatna docentkinja dr Ana Sofi Berghof
- Toliko novina: imunoterapija i druga dostignuća

Zašto imunoterapija ne deluje uvek?

Kako funkcionišu CAR T ćelije?

CECOG
Central European Cooperative Oncology Group
<http://www.cecog.org>

Dnevni red

- Modul 10:
- Prim. dr Marko Hasler
- Put natrag:
rehabilitacija, život

Perfidnost nevidljivih stvari

Poremećaji sna

Umor

„Hemo mozak“

Bolovi (bol na mestu ožiljka, bol od tumora, bol u zglobovima itd.)

Stid i gubitak osećaja sopstvene vrednosti usled telesnih promena

Iskustva sa osećajem gubitka (dela tela, snage, mladosti, lepote, simetrije)

Prateći poremećaji raspoloženja

Gubitak sposobnosti za uživanje i požudu / seksualni identitet

Gubitak poverenja u sopstveno telo

Gubitak kontrole nad telesnim funkcijama

Negativno osećanje prema zdravlju i privlačnosti

Za okolinu slabo vidljivo –
očekivanja okoline – spolja izleženi –
pritisak da se uspe!

Ciljevi terapije

Redukcija unutrašnjih nemira i napetosti

Ublažavanje simptoma anksioznosti i depresije

Poboljšanje telesne i senzorske percepције

Pospešivanje telesnog i psihičkog blagostanja

Ublažavanje bolova

Psihološka edukacija

Detabuizacija tema poput iscrpljenosti, slike o sopstvenom telu,
seksualnosti, gubitka libida...

Izgradnja mehanizama podrške

Tehnike opuštanja

Rezime

- Simptomi se mogu poboljšati!
- Savetovanje u vidu koučinga – ishrana!

Ostanite aktivni!

Niste sami!

Dnevni red

- Modul 11:
- Dr Elizabet Bergen
- Rak dojke kod mladih žena

Najvažnije teme za mlade pacijentkinje

Prerana ovarijalna insuficijencija

- Plodnost i želja za potomstvom
- Menopauzne tegobe

Seksualnost

Rak dojke tokom trudnoće

Dugoročne nuspojave

Rak dojke i posao

Kriokonzervacija

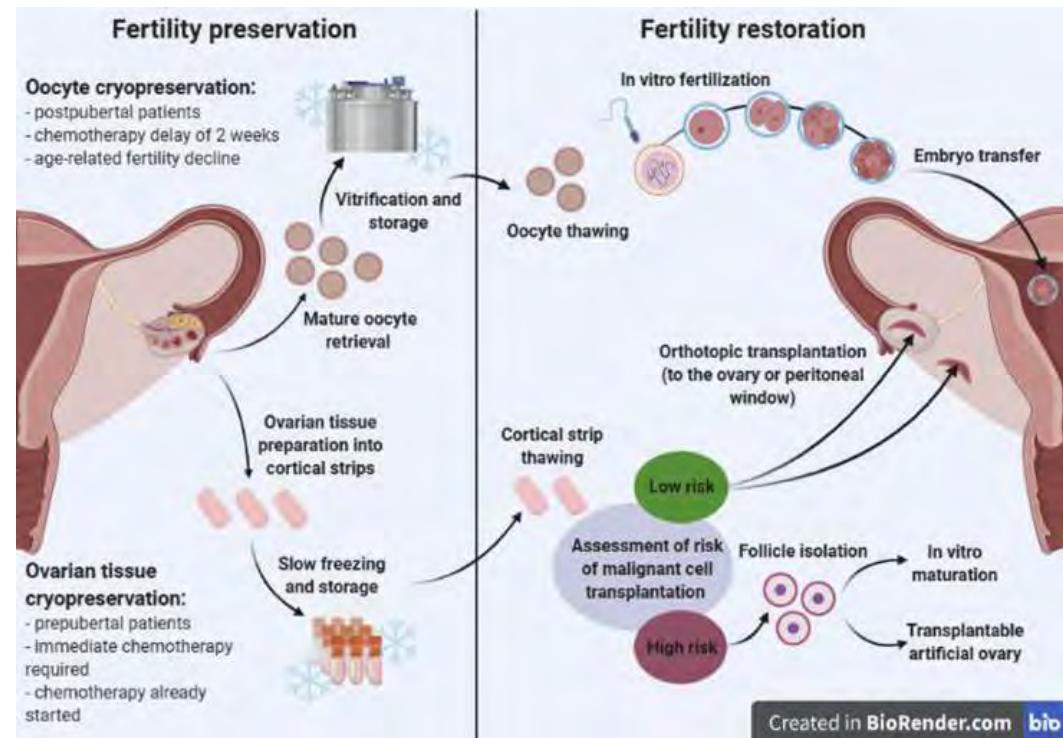
oplođenih/neoplođenih jajnih ćelija:

- prethodna dvonedeljna stimulacija gonadotropinim
- broj uzetih jajnih ćelija zavisi od uzrasta i korelira sa verovatnoćom zatrudnjivanja

tkiva jajnika:

Ovarian tissue banking (OTB) – čuvanje tkiva jajnika u banci

- tkivo se odstrani laparaskopskim putem pa se transplantuje nazad posle hemoterapije

Dolmans MM et al. Fertil Steril. 2021 May;115(5):1102-1115

Dugoročne nuspojave

Srce:

Antraciklini mogu da dugoročno umanje funkciju srca kod otprilike 5% pacijentkinja i pacijenata (=kardiomiopatija), pre svega kod starijih pacijentkinja i pacijenata, osoba sa visokim krvnim pritiskom, srčanim oboljenjima.

Stoga, ako postoje dodatni faktori rizika, eho srca treba raditi jednom godišnje do 10 godina nakon terapije ¹³

Kosti:

Estrogen štiti kosti > ovarijalna insuficijencija (zbog hemoterapije ili endokrine terapije) može da pospeši osteoporozu ¹⁴

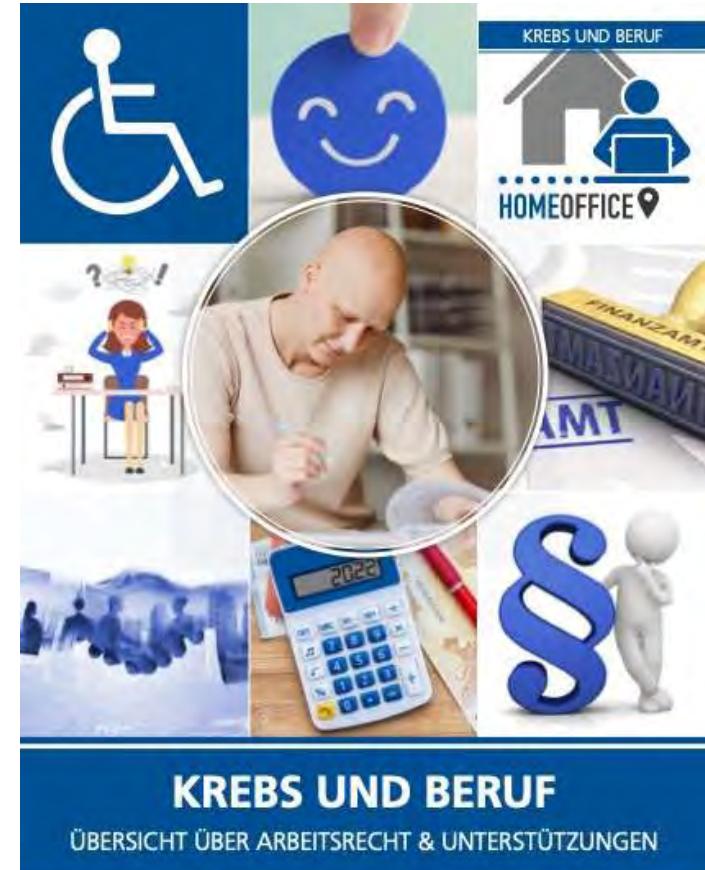
- > Preporučuje se dnevni unos kalcijuma i vitamina D, naročito kod endokrine terapije (lek Tamoxifen, smanjena funkcija jajnika + inhibitor aromataze)
- > Eventualno Denosumab kod terapije inhibitorima aromataze (+smanjena funkcija jajnika) posle raka dojke

Kognitivne smetnje: „Hemo mozak“

Hemoterapija je povezana sa subjektivno ograničenom kognitivnom funkcijom u periodu od 2 godine, kod 20-30% svih pacijenata, uzroci nisu razjašnjeni u potpunosti ¹⁵

Rak dojke i posao ¹⁷

- Radna svakodnevica kao „**faktor normalnosti**“ je od suštinskog značaja za mnoge pacijente
- No, jasno je da je radni učinak umanjen tokom trajanja terapije > opasnost od prenaprezanja
- Načelno ne postoji **obaveza obaveštavanja poslodavca o dijagnozi raka**, no otvoreni razgovor je često smislen kako bi se odgovarajuće planiralo (zamena, restrukturiranje itd).
- Davanje otkaza tokom bolesti načelno je moguće i od strane zaposlenog i od strane poslodavca.
- **Povećana zaštita od otpuštanja** ako dođe do >50% smanjenja radne sposobnosti (prijava Ministarstvu za socijalna pitanja) = **status povlašćene osobe s invaliditetom**
- Pravo na nastavak isplate zarade tokom bolovanja praćeno naplatom **bolovanja** iz austrijskog fonda zdravstvenog osiguranja (maks. 26 nedelja)
- **Reintegracija sa skraćenim radnim vremenom** nakon bolovanja kao opcija za lakši povratak u radnu svakodnevnicu.
- **Dodatak** za negu kod > 65 sati nege po mesecu

Multidisciplinarna nega je od suštinskog značaja!

Hormonalne promene

Seksualnost

Rak dojke tokom
trudnoće

Dugoročne nuspojave

Poslovni svet

Savetovanje u vezi sa
plodnošću

Savetovanje u vezi sa
genetikom

Onkoplastična hirurgija

Medicinske sestre
specijalizovane za raj dojke
Psihosocijalno savetovanje

Reference doktorke Bergen

- 1) Deutsches Krebsforschungszentrum
- 2) Ferlay et al, Int J Cancer.2010;127:2893-2917
- 3) www.onkopedia.at
- 4) Vila J et al, Breast 2015;24:175-181
- 5) Chung APet al, Surg Oncol 2008;17:261-266
- 6) Lambertini M et al, J Clin Oncol. 2018 Jul 1;36(19):1981-90
- 7) Gemignani ML et al, Adv Surg. 2000;34:273-86. PMID: 10997223.
- 8) Bellet M et al, Cancer Res. 2019;79:P4-P14
- 9) Balic M et al, Breast Care, 2019;14:103-110
- 10)Curigliano et al, Ann Oncol, 2017;28:1700-1712
- 11)Bae et al, Oncology. 2018;95(3):163-9
- 12)Peccatori et al, Ann Oncol,2013;24 Suppl 6:vi160-70
- 13)Van Hassalt et al, Ann Oncol. 2014;25:2059-65
- 14)Azim et al, Annals of Oncology 22: 1939-1947, 2011
- 15)Paluch-Shimon S et al, Ann Oncol. 2016; 27:v103-v110
- 16)Gregorowitsch ML et al, Breast Cancer Res Treat. 2019;175:429-441
- 17)www.krebshilfe.net

Ilustracije:

- Azim HA, Jr et al, *Clin Cancer Res.* 2012;18:1341-1351. doi: 10.1158/1078-0432.CCR-11-2599.
- Azim HA, Jr et al, *Clin Cancer Res.* 2015;13:266
- Lambertini, M. et al., *Annals of Oncology*, Volume 31, Issue 12, 1664 – 1678
- Dolmans MM et al, *Fertil Steril.* 2021 May;115(5):1102-1115.
- Kathryn J. Ruddy and Ann H. Partridge, *Journal of Clinical Oncology* 2012 30:30, 3705-3711
- Petrek JA et al. *J Clin Oncol.* 2006 Mar 1;24(7):1045-51.
- Franzoi MA et al, *Lancet Oncol.* 2021 Jul;22(7):e303-e313.
- Lambertini M et al, *J Clin Oncol.* 2021 Oct 10;39(29):3293-3305.

Zahvalujemo se

Forum o raku dojke

Intervju

Pitanja i odgovori

Forum o raku dojke

Pregled

Serija vebinara

2022-2023

Forum: Rak kod žena

Nova serija vebinara

„Forum: Rak kod žena“

**od septembra 2022. do decembra
2023.**
početak 26.09.2022, 17.00h – 18.00h

Organizatori

Prof. univ. dr Matijas Projser i vanredni prof. privatni docent dr Rupert Barč
Klinički odsek za onkologiju, Univerzitetska klinika za internu medicinu I, Medicinski
univerzitet u Beču

Zahvaljuje
mo se
na Vašem
učešću

Forum o raku dojke